

STUDIA IBERYSTYCZNE

**Księga Pamiątkowa dedykowana
Profesor Jadwidze Koniecznej-Twardzikowej**

STUDIA IBERYSTYCZNE
nr 8

Redakcja pisma „Studia Iberystyczne”

Anna Sawicka (redaktor naczelny i sekcja katalońska)

Maria Filipowicz-Rudek (sekcja galicyjska)

Anna Rzepka (sekcja portugalska)

Ewa Nawrocka (sekcja iberoamerykańska)

Rosanna Krzyszkowska-Pawlik (sekretarz redakcji)

ZROZUMIEĆ JEZYK, PRZETŁUMACZYĆ ŚWIAT

**Księga Pamiątkowa dedykowana
Profesor Jadwidze Koniecznej-Twardzikowej**

Pod redakcją:
Marii Filipowicz-Rudek,
Małgorzaty Jędrusiak,
Agaty Komorowskiej

Księgarnia Akademicka
Kraków 2009

Copyright by Instytut Filologii Romańskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego

Recenzenci:

dr hab. Beata Baczyńska (prof. UW)
 dr hab. Anna Bochnak (prof. UJ)
 dr hab. Jerzy Brzozowski (prof. UJ)
 dr hab. Jadwiga Miszańska (prof. UJ)
 prof. dr hab. Stanisław Widlak

Konsultacja językowa:

R. Sergio Balches Arenas
 Karolina Farrel
 Xavier Farré Vidal
 Justyna Mętrak

Korekta: Ewa Popielarz, Anna Wawrzyniak
 Skład i łamanie: Małgorzata Manterys-Rachwał
 Projekt okładki: Marzena Blecharczyk

Publikacja dofinansowana przez
 Wydział Filologiczny Uniwersytetu Jagiellońskiego

ISBN 978-83-7638-015-5

KSIĘGARNIA AKADEMICKA

ul. św. Anny 6, 31-008 Kraków
 tel./faks: 12 431-27-43, 12 663-11-67
 e-mail: akademicka@akademicka.pl
 Księgarnia internetowa:
 www.akademicka.pl

Spis treści

Anna Sawicka: Zrozumieć język – przetłumaczyć świat – zrozumieć świat	7
Maria Filipowicz-Rudek: Kalendarium życia. O nieustającym dialogu między Don Kichotem a Sancho Panzą	13
Przegląd ważniejszych publikacji Profesor Jadwigi Koniecznej-Twardzikowej	23
Piotr Sawicki: Trzydzieści lat, parę chwil – nie tylko w Krakowie. Głosa do portretu Jadwigi	29
Olgierda Furmanek, Hanna Połomska: Z panią Jadwigą po przygodę	39

ZROZUMIEĆ JĘZYK

Beata Brzozowska-Zburzyńska: Przegląd niektórych hiszpańskich przyimków przestrzennych	57
Monika Głowicka: Koncept liczbowy w polskich i hiszpańskich związkach frazeologicznych	75
Danuta Piekarz: L'uso di forme di cortesia in italiano e in polacco – approccio contrastivo	93
Ewa Stala: Hiszpański Buenos Aires w kontekście historyczno-kulturowym	103
Andrzej Zieliński: El concepto de <i>perífrasis verbal</i> : su origen y datos historiográficos	111
Małgorzata Jędrusiak: <i>Operacje</i> Zeno Vendlera a „rezultatywność” w języku hiszpańskim	121
Agata Komorowska: Concepto de emisor y la deixis de persona en los textos periodísticos	133

PRZETŁUMACZYĆ ŚWIAT

Danuta Kucala: Różne spojrzenia na autonomię przekładu	149
Tadeusz Szczerbowski: O przekładzie kreatywnym (malajski pantun)	161

Anna Bednarczyk: <i>Sonety krymskie</i> po rosyjsku – kilka uwag o przekładach romantycznych i współczesnych	173
Piotr Sawicki: Zagadka „fujarki ze srebra”. <i>Pieśni hiszpańskie</i> Edwarda Porębowicza – od spolszczenia do oryginału	189
Urszula Aszyk: En torno a la recepción crítica e intentos de traducción del <i>Arte nuevo de hacer comedias</i> de Lope de Vega en Polonia.....	217
Jerzy Achmatowicz: Maternidad, cantos y flores... (algunos aspectos sobre traducción del <i>Nican Mopohua</i> , la principal fuente de estudios del fenómeno guadalupano en México).....	233
Tomasz Pindel: Tłumacz i jego błędy, czyli o krytyce przekładu w prasie.....	253
Marzena Chrobak: Bracia Malinche, czyli o tym, jak Fortuna sprzyja śmiałym tłumaczom. Szkice.....	265
Xavier Farré Vidal: <i>Los inmigrados</i> de Lojze Kovačič en la traducción al español	275
Maja Koszarska: „Wiedźmin” czy <i>brujo</i> ? Kilka uwag o tłumaczeniu neologizmów.....	287
Olgierda Furmanek: Usefulness of the backtranslation process in poetry translation	301
Olgierda Furmanek: Entrevista con Ana María Fagundo	319
Sabina Deditius: Świat Wysp Kanaryjskich oczami Alonso Quesady na przykładzie tłumaczenia na polski opowiadań ze zbioru <i>Kanaryjczyk</i>	333
Urszula Dąmbska-Prokop: Uwagi o tłumaczeniu dokumentów	343
Katarzyna Kruk-Junger: Czy wystarczy rozumieć, by tłumaczyć? Czyli w poszukiwaniu idealnego tłumacza ustnego	355
Ubaldo Cerezo Rubio: El Traductor Jurado de polaco en España. Aspectos cuantitativos	365

ZROZUMIEĆ ŚWIAT

Maria Falska: Struktura czasowa w komedii Jaime Saloma <i>El baúl de los disfraces</i> (<i>Kufer z kostiumami</i>) i jej możliwe źródło inspiracji	397
Nina Pluta: Los interpretadores o sobre cómo enfocan la realidad los protagonistas de la narrativa pseudo-criminal hispanoamericana	409
Olga Glondys: La Polonia cercana e idealizada de los exiliados republicanos catalanes	423
Maria Filipowicz-Rudek, Hubert Hładij: Na wozie Maragaty	437

Piotr Sawicki
Uniwersytet Wrocławski

Trzydzieści lat, parę chwil – nie tylko w Krakowie

Glosa do portretu Jadwigi

W nieopublikowanym rocznicowym opracowaniu *Veinticinco años de estudios hispánicos en Cracovia* [Sawicka, 2000: 6] wśród szeregu nazwisk hispanistów, romanistów, tłumaczy i lektorów, którzy przyczynili się do narodzin krakowskiej iberystyki (Stefania Ciesielska-Borkowska, Maria Strzałkowa, Władysław Józef Dobrowolski, Jan Zych), sprawowali kuratelę nad powstałym w 1975 roku kierunkiem studiów o nazwie filologia hiszpańska (Teresa Eminowicz) bądź podczas okresowych pobytów w Krakowie wspierali ją prowadzonymi przez siebie zajęciami dla studentów (Florian Śmieja, Henryk Ziomek, Gabriela Makowiecka, Luisa Roswell, Andrés Michalski), pojawia się imię Jadwigi, wraz z moim własnym, w następującym kontekście:

En los años sucesivos, al lado de los lingüistas del propio Departamento de Románicas, Dr. Witold Mańczak i Dr. Stanisław Widłak, empezaron a impartir Clases y llevar seminarios la Dra. Jadwiga Konieczna-Twardzikowa, traductora (...) que se dedica también a la teoría de la traducción y a estudios de lingüística comparada, y el Dr. Piotr Sawicki, profesor de literatura española de la Universidad de Wrocław.

Rzeczywiście – dokładnie przed 30 laty otrzymałem od ówczesnego dyrektora Instytutu Filologii Romańskiej UJ doc. Wiślaka propozycję podjęcia dodatkowej pracy w Krakowie, sprowadzającej się w owym letnim semestrze roku akademickiego 1978/1979 głównie do opieki nad grupą studentów pierwszego rocznika, którą „osierociła” po semestrze zimowym powracająca do Madrytu prof. Makowiecka. Miałem doprowadzić jej podopiecznych (byli wśród nich m.in.: Teresa Garbacik, Aleksander Małkiewicz, Elżbieta Starzyk, Jerzy Styka) do magisterium¹. Pierwszą w historii nowego kierunku pracę magisterską (Elżbiety Starzyk) recenzowała dr Joanna Petry-Mroczkowska (wówczas zatrudniona w krakowskiej WSP), kolejne – dr Jadwiga Konieczna-Twardzikowa (dalej: JK-T), lingwistka i komparatystka z Instytutu Języka Polskiego PAN. Podobnie być miało również w kilku latach następnych (choćby dlatego, że w zakładzie tzw. „małych filologii” brakowało doktora-literaturoznawcy²).

W takich oto okolicznościach poznałem osobiście znaną mi dotąd jedynie ze swego dorobku przekładowego Jadwigę (niech mi tu będzie wolno posługiwać się także tą bardziej familijną formą), współpracującą z iberystyką jagiellońską niemal przez cały okres swej aktywności zawodowej, aż po ostatnie lata, kiedy to związała się z kilkoma innymi uczelniami kształcącymi adeptów hispanistyki³. Okazją do regularnych, w miarę częstych spotkań były dni, kiedy ja sam uczyłem lub egzaminowałem (często z jej udziałem) naszych wspólnych krakowskich studentów – jej lub moich magistrantów. Moich – do roku 1989, kiedy to podjąłem definitywną decyzję o zaprzestaniu związanej z uciążliwymi dojazdami do Krakowa współpracy dydaktycznej z Uniwersytetem Jagiellońskim, wykonując jeszcze,

¹ Dla Teresy Garbacik (która iberystyki nie ukończyła) i dzisiejszego prof. dr. hab. Jerzego Styki był to drugi kierunek studiów.

² Pierwszy doktorat z tego zakresu obroniony został dopiero w 1982 roku (przez Teresę Eminowicz), na kolejny (mojego magistranta, a następnie doktoranta Piotra Fornelskiego) trzeba było poczekać dalszych osiem lat, do 1990 roku.

³ Z Uniwersytetem Śląskim, Akademią Techniczno-Humanistyczną w Bielsku-Białej i Akademią Polonijną w Częstochowie.

niejako „nadprogramowo”, ostatnie powierzone mi przez władze Instytutu zadanie. Ono również miało związek z osobą JK-T; dotyczyło jednego z jej ówczesnych magistrantów, którego aroganckie maniere spowodowały odmowę dalszego sprawowania opieki nad finalizowaną przezeń pracą dyplomową. Funkcji patrona tej (skądinąd bardzo dobrej) pracy podjąć się miałem ja, decyzja Jadwigi była powiem stanowcza i nieodwołalna. Owo zdecydowanie (tak – tak, nie – nie), mówienie wprost tego, co się o kimś lub o czymś myśli, bez owijania w bawełnę czy szeleszczący fałszywymi pochwałami jedwab, bez miłych słówek i jakichkolwiek dwuznaczności, to rys charakteru i – tak rzadka dziś – cecha, która Jadwigę zawsze wyróżniała. Pamiętam, jak przed kolejną obroną pracy magisterskiej z mojego seminarium (w roku 1982) usłyszałem z ust recenzentki, że wykryła w niej fragment „żywcem” skopiowany z podręcznika literatury („Piotrze, czy to tak miało wyglądać?” – zapytała). Oczywiście, że nie tak – ale ja sam tego nie spostrzegłem. Obniżyliśmy studentce ocenę, ale poczucie, że czegoś nie dopilnowałem i nie sprawdziłem, pozostało mi na długo i stało się nauczką na przyszłość.

Seminaria przekładoznawcze dr (a od 1992 roku dr hab.) Koniecznej-Twardzikowej przeszły nie tylko do historii, ale i legendy krakowskiej iberystyki. Fakt, że w latach 1982-2000 napisano pod jej opieką 78 prac magisterskich (kolejne miejsce na liście najbardziej „płodnych” promotorów zajęli Stanisław Widłak – 49, Teresa Eminowicz – 43 i Piotr Sawicki – 18 [zob. Sawicka, 2000: 2]⁴), mówi sam za siebie. Nie mówi jednak wszystkiego – tego chociażby, że JK-T wprowadzała od początku swej współpracy z seminarzystami hiszpańskie *tuteo*, wzajemne zwracanie się do siebie po imieniu⁵; że owe oblegane przez studentów seminaria były prawdziwym warsztatem twórczym, kuźnią wielu niekonwencjonalnych pomysłów z zakresu

⁴ Niżej podpisany, po dwóch pierwszych rocznikach, z którymi prowadził zajęcia (w tym seminarium) miał dwuletnią przerwę we współpracy z UJ, kończąc w tym czasie swą obronioną w 1984 roku rozprawę habilitacyjną.

⁵ Przejście na „Pan/Pani” było najdotkliwszą karą, jaka mogła któregoś ze studentów spotkać; tak się stało w wypadku wyżej przywołanego casusu z roku 1989.

teorii i praktyki przekładu, które przekształcały się w oryginalne, nowatorskie opracowania traduktologiczne⁶; że wszędzie tam, gdzie pojawiała się Jadwiga – wykłady gościnne, konferencje, imprezy artystyczne – ciągnęła za sobą wianuszek młodych adeptów hispanistyki, chłonących jej wzorem i przykładem wszystko, co żywe, nowe, godne zainteresowania, a następnie prezentujących, o ile tylko była po temu sposobność, pierwsze próbki własnej, twórczej inwencji w formie przekładów, not sprawozdawczych, komentarzy⁷. Owe studenckie juvenilia stawały się nieraz pierwszym krokiem do przekładowego debiutu, choćby w formie autorskiego udziału w wydawnictwach takich jak *Antologia współczesnych opowiadań hiszpańskich* [1997]⁸, która zawierała prace tłumaczeniowe 15 (!) autorek, jak bibliofilski, dwujęzyczny wybór miniatur prozatorskich Javiera Tomeo

⁶ Przypomnijmy dla ilustracji określenia z tytułów wybranych prac z lat 1983-1993: „La adaptación como forma de traducción. A base de (...)”, „El comentario extraliterario (...) y su papel en el proceso de la recepción de la obra literaria traducida. A base de (...)”, „Equiparación de la información poética en la traducción de la poesía para niños”, „La disminución de la capacidad informativa en los textos poéticos traducidos del español al polaco”, „Plagio como un fenómeno de la traducción”, „El comentario crítico como una forma de la traducción intralingüística”, „El aspecto extralingüístico de la interpretación consecutiva”, „La traducibilidad y el contexto cultural (...)” itd. Listę tę mogliśmy długo poszerzać. Niektóre z owych prac – bądź ich odpowiednio przeredagowane fragmenty – zasługiwałyby z pewnością na druk, choćby w formie antologii, przydatnej do celów dydaktycznych uniwersyteckich studiów przekładoznawczych. Oto raz jeszcze parę przykładowych tytułów: „Gombrowicz, traductor de *Ferdydurke* al español” [Szrednicka, 1985], „*Platero y yo* entre pintura y poesía. Problemas de la traducción” [Filipowicz-Rudek, 1993], „Versión española de Herbert. Propuesta de reseña de la traducción poética” [Pomykoł, 1993], „Lluís Llach, un cantautor catalán comprometido. ¿Es posible traducir el compromiso?” [Sanowska, 1995].

⁷ Warto pod tym kątem prześledzić zawartość kolejnych tomów serii *Między oryginałem a przekładem*.

⁸ W słowie wstępnym Marii Filipowicz-Rudek i Urszuli Kropiwienc czytamy: „Przygotowaniem przekładów do niniejszej antologii zajęła się Sekcja Przekładu Hispanistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego, której *spiritus movens* jest Ja-

w tłumaczeniu dziesięciu młodych hispanistów z Uniwersytetu Śląskiego [„JAVIERowi”, 1999] czy wcześniejszy zbiór krótkich form narracyjnych baskijskiego pisarza znanego pod pseudonimem Bernardo Atxaga *Obabakoak. W poszukiwaniu ostatniego słowa* [1992]⁹. Jadwiga nawiązywała do literackich początków swych krakowskich wychowanków w opracowaniu „La situación actual y perspectivas inmediatas de la hispanística de Cracovia”, określając ich na łamach biuletynu PSH jako

un selecto grupo de jóvenes hispanistas, muchos de ellos aún estudiantes en los últimos cursos de nuestra Universidad que ya están inscribiendo sus nombres en las revistas, gracias a sus excelentes traducciones, críticas literarias y también traducciones (...) que se publican o están preparándose para publicar en editoriales de Cracovia [Konieczna-Twardzikowa, 1999a]¹⁰.

By rzecz tę ująć najzwięźlejš, należałoby po prostu powiedzieć, że promując niestrudzenie przez blisko 40 lat współczesną literaturę hiszpańskojęzyczną, JK-T promowała zarazem – i to z sukcesami – wykształconych przez siebie hispanistów, w szczególności tłumaczy, patronowała ich pierwszym krokom, których bez jej wsparcia, zachęty i wszelkiego rodzaju pomocy może by w ogóle nie odważyli się postawić. Była to zatem promocja w podwójnym wymiarze: samej literatury (hiszpańskiej, galicyjskiej, baskijskiej, ale też na przykład kubańskiej) i jej pośredników w drodze do polskiego odbiorcy. Kształcąc swych następców, z dumą śledziła ich indywidualne kariery, utrzymując bliskie, przyjacielskie kontakty ze swymi byłymi studentami. Taka otwarta, pełna życzliwości i pozbawiona dystansu

dwiga Konieczna-Twardzikowa, tłumaczka i niezmordowana popularyzatorka literatury hispanojęzycznej w Polsce” [Antologia, 1997: 6].

⁹ W tej publikacji jako tłumacze zadebiutowali: Artur Kasprzycki, Teresa Sikora, Anna Sobolewska i Hanna Żelazna, ówczesni studenci Jadwigi.

¹⁰ Z konkretnych projektów wymienione są tytuły takich autorów jak Isabel Allende, José Manuel Caballero Bonald, Antonio Muñoz Molina i wspomniany wyżej Bernardo Atxaga, a obok nich – aż 16 nazwisk studenckich.

postawa rodziła wdzięczność i pozostawała w żywej pamięci tych, którzy się z nią zetknęli – również w ostatnich latach, gdy udzielała się zawodowo poza Krakowem.

Mogłem się o tym wymownie przekonać, gdy przed dwoma laty prowadziłem na Uniwersytecie Wrocławskim, na I roku uzupełniających studiów magisterskich, konwersatorium monograficzne pod nazwą „Wokół *Don Kichota* – polskie imperium rycerza z La Manchy”. Poprosiłem studentów, aby zaprezentowali pisemnie, z umotywowaną charakterystyką, trzy współczesne typy bądź akcje „donkiszotowskie”. Propozycji było wiele, przy czym niektóre z nich wskazywały na „Donkiszotów w spódnicy”, czyli obecne w naszym życiu publicznym kobiety o przymiotach cechujących *ingeniosos hidalgos* (niewzruszony idealizm, gotowość do służenia pomocą innym, osobista odwaga i konsekwencja w działaniu itp.). Sylwetek płci żeńskiej nakreślono w sumie siedem; były wśród nich (alfabetycznie): Anna Dymna, Manuela Gretkowska, Janina Ochojska, Monika Olejnik, Kazimiera Szczuka, Violetta Villas i – z dwoma wskazaniem – Jadwiga Konieczna-Twardzikowa. W poczet postaci publicznych godnych miana Don Kichota włączyły Jadwigę absolwentki hispanistycznych studiów licencjackich w Akademii Techniczno-Humanistycznej w Bielsku-Białej, Marzena Handzlik i Monika Wróblewska. Pierwsza z nich napisała m.in.: „Prof. Jadwiga Konieczna-Twardzikowa (...) zarażała nas postawą szlachetnego *caballero de La Mancha* (...) zawsze stała po stronie studenta, walcząc z wiatrakami w dziekanacie; walcząc o stypendia Sokrates-Erasmus dla wszystkich, którzy pragnęli na nie pojechać. Miała swoje zdanie i nie bała się narazić na śmieszność. Była i jest dla nas wzorem, osobą, która kocha Hiszpanię, kocha język tego kraju, jest znakomitą tłumaczką i nie straszne jej żadne wiatraki” [Handzlik, 2006/2007]. W drugim uzasadnieniu czytamy, że JK-T to „*caballera* polskiej iberystyki, walcząca o każdy uniwersytet, akademię i studenta”, że „daje możliwości, jakich nikt inny nie daje (...); walczy o publikacje dla studentów w świecie humanistów, np. w *Między oryginałem a przekładem*, motywuje do uczestnictwa w warsztatach dla językoznawców i tłumaczy w Krakowie” [Wróblewska, 2006/2007].

Czas płynie, jedni ludzie się zmieniają, inni odchodzą na zawsze. Jednak Jadwiga pozostanie w naszym hispanistycznym światku wartością stałą – tak jak stałe są wartości, którym poświęciła całą swą zawodową i nauczycielską karierę. Określenie „nauczyciel akademicki” nabiera sensu, gdy pod ową formułką z kwestionariusza osobowego ujrzymy człowieka takiego jak ona: Przewodnika, Mistrza, Przyjaciela, na którego zawsze można liczyć i który nie narzuca innym własnego zdania ani żadnej, arbitralnie podjętej decyzji. Pamiętam, jak przed mającym nastąpić po wakacjach 1987 roku dłuższym (w sumie dwuletnim) wyjazdem dr Eminowicz do Barcelony, gdzie obejmowała świeżo utworzony lektorat języka polskiego, poszliśmy do niej, JK-T i ja, prosząc, by wskazała osobę, która będzie pod jej nieobecność koordynowała pracę pozbawionego szefa zespołu. Pani Teresa zleciła oczywiście tę nieformalną funkcję Jadwidze, a ona sama wszelkie poważniejsze rozstrzygnięcia pozostawiała odtąd do decyzji kolegalnej: najwyższą instancją być miało „zebranie iberystów”.

Odkąd w roku 1989 minął czas mojego dodatkowego zatrudnienia na Uniwersytecie Jagiellońskim, Jadwigę spotykałem już tylko sporadycznie na konferencjach naukowych, m.in. podczas II (1990) i III (1993) Ogólnopolskiego Sympozjum Hispanistycznego we Wrocławiu i Karpaczu, które współorganizowałem. Śladem jej udziału są referaty z zakresu językoznawstwa kontrastywnego, opublikowane w kolejnych tomach wrocławsko-krakowskiej, a potem już tylko wrocławskiej, serii *Estudios Hispánicos* [zob. Konieczna-Twardzikowa, 1992; Konieczna-Twardzikowa, 1995]. W piśmie tym opublikowała także, kilka lat później, artykuł pod dość zaskakującym tytułem „Los Sanfermines '96 desde la perspectiva de la teoría de la traducción”¹¹. Ukazał się on w tomie przygotowanym przez prof. Emmę Martinell Gifre z Universitat de Barcelona, co daje mi okazję do przypomnienia, że redaktorkę „gościnną” tomu 7 *Estudios Hispánicos* [1999], słynną

¹¹ Podtytuł (*La relación entre el concepto del original y el de la traducción en base de la imagen televisiva*) wyjaśnia nieco precyzyjniej, co było przedmiotem rozważań Autorki [zob. Konieczna-Twardzikowa, 1999b].

barcelońską lingwistkę, poznałem 12 lat wcześniej w Krakowie dzięki Jadwidze, która jako koordynatorka prac Zakładu poprosiła mnie, bym towarzyszył jej barcelońskiej, jeszcze wówczas nie tak utytułowanej znajomej, gościowi UJ, przy obiedzie, na który za jej radą wybraliśmy się do stołówki literatów przy ulicy Krupniczej; było to 8 października 1987 roku. Pamiętam, że na deser zaserwowano nam kisiel ze śmietaną – smakołyk, który mojej towarzysze, lekko zaskoczonej, ostatecznie przypadł do gustu.

Moje kolejne – nie licząc wspomnianych wyżej sympozjów hispanistycznych, na które zjeżdżali się iberyści z całej Polski i zaproszeni przez organizatorów goście z zagranicy – spotkanie z Jadwigą miało szczególną oprawę. Odkonane bowiem w Salamance, w trakcie międzynarodowego kolokwium „El español y el futuro del hispanismo ante los cambios ocurridos en los países del Este de Europa”, zorganizowanego w dniach 19 i 20 czerwca 1991 roku przez Fundación Duques de Soria, z udziałem ponad 30 hispanistów z Bułgarii, Czechosłowacji, Polski, Rumunii i Węgier oraz wybranych profesorów uczelni hiszpańskich, partnerów prowadzonych debat. Ich efektem była tzw. *Declaración de Salamanca* (pierwotna nazwa: *Alcances y límites del hispanismo en los países del Este*), rodzaj apelu skierowanego przez uczestników do oficjalnych instytucji hiszpańskich, by w stopniu porównywalnym do innych krajów wsparły lokalne inicjatywy i działania służące promocji kultury i języka hiszpańskiego na obszarze zdominowanym dotąd politycznie przez komunistyczne dyktatury [por. Sawicki, 2002]. W składzie reprezentacji polskiej było 10 osób, w tym siedem z Katedry Iberystyki Uniwersytetu Warszawskiego; ponadto zaproszeni zostali: Maurycy Berger, lektor języka hiszpańskiego (Gdańsk), Jadwiga Konieczna-Twardzikowa (Kraków) i Piotr Sawicki (Wrocław). Głos zabierali wszyscy, przy czym krakowsko-wrocławską część delegacji zaproponowała, by kolejne tego typu spotkanie odbyło się w Krakowie. We wspólnie przygotowanym tekście, zredagowanym na gorąco, na pokładzie samolotu z Madrytu, przeznaczonym dla *Dekady Literackiej*, sugerowaliśmy, by to właśnie Kraków, prastara królewska stolica, „stał się siedzibą centrum kultu-

ralnego środkowoeuropejskiej hispanistyki, której integracja i rozwój jest sprawą pierwszorzędną wagi” [Konieczna-Twardzikowa, Sawicki, 1991: 3]. Zakładaliśmy, że koordynacja podejmowanych w tym zakresie działań, oparta instytucjonalnie o Jagiellońską Wszechnicę, zostanie wsparta finansowo przez stronę hiszpańską (ministerstwa, Instytut Cervantesa, prywatne fundacje w rodzaju tej, która nas do Salamanki zaprosiła).

Jak czas pokazał, były to założenia płonne, by nie rzec – naiwne. Jako pierwsza odmówiła nam swej pomocy... Fundación Duques de Soria (wyjaśniając, że nie finansują imprez organizowanych poza terenem ich statutowej aktywności, czyli poza terytorium Hiszpanii), podobnie było też z ówczesnymi władzami Instytutu Cervantesa (mimo zabiegów podejmowanych w Madrycie przez ambasadora RP prof. Jana Kieniewicza). W efekcie planowane na rok 1993 sympozjum odbyło się dopiero dwa lata później (26-28 października 1995 roku), upamiętniając 20-lecie inauguracji studiów hispanistycznych na Uniwersytecie Jagiellońskim [zob. Sawicki, 1996]. Ale to już osobna historia, chociaż początek każdej opowieści i każdego ludzkiego działania ma zwykle swe korzenie w tym, co działo się przedtem, za sprawą kogoś, kto był poprzedni – a czasem wręcz pierwszy – w nieustającej sztafecie pokoleń.

Owe 30 lat, jakie upłynęły od momentu, gdy Kraków stał mi się szczególnie bliski dzięki współpracy podjętej z tamtejszym środowiskiem hispanistycznym, to także – a nawet w szczególności – te parę chwil, kiedy z Jadwigą działaliśmy i tworzyliśmy coś wspólnie bądź kiedy mogłem ją samą obserwować i podpatrywać w działaniu. Tylko parę chwil. Zdecydowanie za mało. Ale, jak nam podpowiada klasyk hiszpańskiego baroku, *Lo bueno, si breve, dos veces bueno*.

Bibliografia

- „JAVIERowi TOMEO ALFABETycznie Wybór JEGO opowiadań tłumaczą hispaniści z Katowic” (1999), *Markada Kitajewska*, Katowice, okolicznościowa jednodniówka.
- Antologia współczesnych opowiadań hiszpańskich* (1997), Marrodán Casas, C. (wybór), Dymacz, M. et al. (tłum.), Świat Literacki, Izabelin.
- Atxaga, B. (1992), *Obabakoak. W poszukiwaniu ostatniego słowa*, Kasprzycki, A. et al. (tłum.), Oficyna Literacka, Kraków.
- Handzlik, H. (2006/2007), praca seminaryjna, archiwum dydaktyczne P. Sawickiego.
- Konieczna-Twardzikowa, J. (1992) „Caso y definitud en la lengua española desde la perspectiva polaca”, *Estudios Hispánicos*, t. 2, s. 171-175.
- Konieczna-Twardzikowa, J. (1995), „El clítico en su uso con pronombre relativo. Un análisis contrastivo desde la perspectiva polaca”, *Estudios Hispánicos*, t. 4, s. 117-125.
- Konieczna-Twardzikowa, J. (1999a), „La situación actual y perspectivas inmediatas de la hispanística de Cracovia”, *Boletín de la Asociación Polaca de Hispanistas*, nr 2, s. 72-77.
- Konieczna-Twardzikowa, J. (1999b), „Los Sanfermines '96 desde la perspectiva de la teoría de la traducción. La relación entre el concepto del original y el de la traducción en base de la imagen televisiva”, *Estudios Hispánicos*, t. 7, s. 163-166.
- Konieczna-Twardzikowa, J., Sawicki, P. (1991), „Hispaniści z Europy Wschodniej, łączmy się – w Krakowie”, *Dekada Literacka*, nr 26.
- Sawicka, A. (2000), *Veinticinco años de estudios hispánicos en Cracovia*, maszynopis.
- Sawicki, P. (1996), „El Simposio Internacional. Europa del Centro y del Este y el mundo hispánico y su circunstancia”, w: Blanco Picado, A. I., Eminowicz, T. (red.), *Europa del Centro y del Este y el mundo hispánico*, Oficyna Wydawnicza Abrys, Kraków, s. 9-10.
- Sawicki, P. (2002), „España y los países de la Europa Centro-Oriental. Una ojeada retrospectiva sobre los simposios internacionales de hispanistas y eslavistas centroeuropeos (1991-2002)”, *Estudios Hispánicos*, t. 10, s. 221-229.
- Wróblewska, M. (2006/2007), praca seminaryjna, archiwum dydaktyczne P. Sawickiego.